

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. gegužės 14 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė – Prieglobsčio politika – Tarptautinė apsauga – Direktyva 2011/95/ES – Pabėgėlio statusas – 14 straipsnio 4–6 dalys – Atsisakymas suteikti pabėgėlio statusą arba šio statuso panaikinimas, jei kyla pavojus priimančiosios valstybės narės saugumui ar jos visuomenei – Galiojimas – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 18 straipsnis – SESV 78 straipsnio 1 dalis – ESS 6 straipsnio 3 dalis – Ženevos konvencija“

Sujungtose bylose C-391/16, C-77/17 ir C-78/17

dėl *Nejvyšší správní soud* (Vyriausiasis administracinis teismas, Čekijos Respublika) 2016 m. birželio 16 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2016 m. liepos 14 d. (byla C-391/16), ir *Conseil du contentieux des étrangers* (Užsieniečių ginčų taryba, Belgija) 2017 m. vasario 8 d. ir 10 d. sprendimais, kuriuos Teisingumo Teismas gavo 2017 m. vasario 13 d. (bylos C-77/17 ir C-78/17), pagal SESV 267 straipsnį pateiktų trijų prašymų priimti prejudicinį sprendimą bylose

M

prieš

Ministerstvo vnitra (C-391/16)

ir

X (C-77/17),

X (C-78/17)

prieš

Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas K. Lenaerts, pirmininko pavaduotoja R. Silva de Lapuerta, kolegijų pirmininkai J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, A. Prechal, T. von Danwitz (pranešėjas) ir C. Toader, teisėjai E. Levits, L. Bay Larsen, M. Safjan, D. Šváby, C. G. Fernlund ir S. Rodin,

generalinis advokatas M. Wathelet,

posėdžio sekretorė V. Giacobbo-Peyronnel, administratorė,

* Proceso kalbos: čekų ir prancūzų.

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2018 m. kovo 6 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- M, atstovaujamo *advokát* J. Mašek,
- X (C-77/17), atstovaujamo advokatų P. Vanwelde ir S. Janssens,
- X (C-78/17), atstovaujamo advokato J. Hardy,
- Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek, J. Vláčil ir A. Brabcová,
- Belgijos vyriausybės, atstovaujamos C. Pochet, M. Jacobs ir C. Van Lul,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze ir R. Kanitz,
- Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos E. Armoët, E. de Moustier ir D. Colas,
- Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos M. Z. Fehér, G. Koós, Z. Biró-Tóth ir M. Tátrai,
- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos M. A. M. de Ree ir K. Bulterman,
- Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos S. Brandon, padedamo baristerio D. Blundell,
- Europos Parlamento, atstovaujamo K. Zejdová, O. Hrstková Šolcová ir D. Warin,
- Europos Sąjungos Tarybos, atstovaujamos E. Moro, A. Westerhof Löfflerová, S. Boelaert, M. Chavier ir J. Monteiro,
- Europos Komisijos, atstovaujamos M. Šimerdová ir M. Condou-Durande,

susipažinęs su 2018 m. birželio 21 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymai priimti prejudicinį sprendimą pateikti dėl 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (OL L 337, 2011, p. 9), įsigaliojusios 2012 m. sausio 9 d., 14 straipsnio 4–6 dalių išaiškinimo ir galiojimo atsižvelgiant į SESV 78 straipsnio 1 dalį, ESS 6 straipsnio 3 dalį ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 18 straipsnį.
- 2 Šie prašymai pateikti nagrinėjant tris ginčus: pirmasis (byla C-391/16) kilo tarp M ir *Ministerstvo vnitra* (Vidaus reikalų ministerija, Čekijos Respublika) dėl sprendimo, kuriuo buvo panaikinta jo teisė į prieglobstį; antrasis (byla C-77/17) – tarp X ir *Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides* (pabėgėlių ir asmenų be pilietybės generalinis komisaras, Belgija; toliau – generalinis komisaras) dėl sprendimo, kuriuo buvo atsisakyta jam pripažinti pabėgėlio statusą ir suteikti papildomą apsaugą, o trečiasis (byla C-78/17) – tarp X ir generalinio komisaro dėl sprendimo, kuriuo buvo panaikintas jo pabėgėlio statusas.

Teisinis pagrindas

Tarptautinė teisė

- 3 1951 m. liepos 28 d. Ženevoje pasirašyta Konvencija dėl pabėgėlių statuso (*Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys*, 189 tomas, p. 150, Nr. 2545 (1954 m.) (toliau – Ženevos konvencija) įsigaliojo 1954 m. balandžio 22 d. Ji buvo papildyta 1967 m. sausio 31 d. Niujorke priimtu Protokolu dėl pabėgėlių statuso, kuris įsigaliojo 1967 m. spalio 4 d. (toliau – protokolas).
- 4 Visos valstybės narės yra Ženevos konvencijos susitariančiosios šalys. Tačiau Europos Sąjunga nėra minėtos konvencijos susitariančioji šalis.
- 5 Ženevos konvencijos preambulėje nurodyta, kad Jungtinių Tautų Organizacijos pabėgėlių reikalų vyriausiajam komisarui (toliau – PRVK) patikėtina pareiga stebėti, kaip vykdomos tarptautinės konvencijos dėl pabėgėlių apsaugos, ir kad valstybės narės įsipareigoja bendradarbiauti su PRVK įgyvendinant jo funkcijas, ypač siekiant palengvinti šių teisės aktų nuostatų taikymo priežiūros uždavinio įgyvendinimą.
- 6 Minėtos konvencijos 1 straipsnio A skirsnyje nustatyta:

„Šioje Konvencijoje terminas „pabėgėlis“ nusako asmenį, kuris:

<...>

2) <...> dėl visiškai pagrįstos baimės būti persekiojamam dėl rasės, religijos, pilietybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar politinių įsitikinimų yra už šalies, kurios pilietis jis yra, ribų ir negali arba bijo naudotis tos šalies gynyba; arba neturėdamas atitinkamos pilietybės ir būdamas už šalies, kurioje anksčiau buvo jo nuolatinė gyvenamoji vieta, ribų dėl tokių įvykių negali ar bijo į ją grįžti.

Jei asmuo turi kelių šalių pilietybę, terminas „šalis, kurios pilietis jis yra“ reiškia bet kurią šalį, kurios pilietis jis yra, ir nelaikoma, kad ta šalis jo negins, jei be svarbios priežasties, susijusios su visiškai pagrįsta baime, jis nepasinaudoja vienos iš šalių, kurios pilietis jis yra, gynyba.“

- 7 Ženevos konvencijos 1 straipsnio C skirsnyje nustatyta:

„Ši Konvencija netaikoma asmeniui, atitinkančiam A skirsnio sąlygas, jeigu jis:

- 1) savanoriškai vėl pasinaudojo šalies, kurios pilietis jis yra, gynyba arba
- 2) netekęs pilietybės, tą pačią vėl savanoriškai įgijo, arba
- 3) įgijo naują pilietybę ir naudojasi tos šalies, kurios pilietis jis dabar yra, gynyba, arba
- 4) savanoriškai vėl įsikūrė šalyje, kurią buvo palikęs arba už kurios ribų jis buvo bijodamas būti persekiojamas, arba
- 5) daugiau nebegali atsisakyti naudotis šalies, kurios pilietis jis yra, gynyba, nes jau nėra aplinkybių, dėl kurių jis buvo pripažintas pabėgėliu.

<...>

6) kaip pilietybės neturintis asmuo gali grįžti į šalį, kurioje anksčiau buvo jo nuolatinė gyvenamoji vieta, nes nebėra aplinkybių, dėl kurių jis buvo pripažintas pabėgėliu.

<...>“

8 Šios konvencijos 1 straipsnio D skirsnio pirmoje pastraipoje skelbiama:

„Ši Konvencija netaikoma asmenims, kurie šiuo metu naudojami kitų Jungtinių Tautų Organizacijos institucijų ar organizacijų, išskyrus Jungtinių Tautų Organizacijos pabėgėlių reikalų vyriausiąjį komisarą, gynyba ar parama.“

9 Minėtos konvencijos 1 straipsnio E skirsnyje numatyta:

„Ši Konvencija netaikoma asmenims, kuriems šalies, kurioje jie gyvena, kompetentingos valdžios institucijos pripažįsta teises ir pareigas, susijusias su tos šalies pilietybe.“

10 Tos pačios konvencijos 1 straipsnio F skirsnis suformuluotas taip:

„Šios Konvencijos nuostatos netaikomos visiems tiems asmenims, dėl kurių yra rimtų priežasčių manyti, kad jie:

- a) padarė nusikaltimą taikai, karinį nusikaltimą ar nusikaltimą žmonijai, kaip šie nusikaltimai apibrėžiami tarptautiniuose dokumentuose, sudarytuose tam, kad būtų imamasi priemonių prieš tokius nusikaltimus;
- b) padarė sunkų nepolitinį nusikaltimą už juos priglobusios šalies ribų tada, kai dar nebuvo įsileisti į šią šalį kaip pabėgėliai;
- c) kaltinami veika, prieštaraujanti Jungtinių Tautų Organizacijos tikslams ir principams.“

11 Ženevos konvencijos 3 straipsnyje nustatyta:

„Susitariančiosios valstybės taiko šios Konvencijos nuostatas pabėgėliams be jokios diskriminacijos dėl rasės, religijos ar kilmės šalies.“

12 Šios konvencijos 4 straipsnyje nustatyta:

„Susitariančiosios valstybės savo teritorijose esantiems pabėgėliams suteikia bent jau tokio pat palankumo padėtį kaip ir savo piliečiams laisvai išpažinti savo religiją ir rūpintis savo vaikų religiniu auklėjimu.“

13 Minėtos konvencijos 16 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Kiekvienas pabėgėlis turi teisę laisvai kreiptis į teismus visų Susitariančiųjų valstybių teritorijose.“

14 Ženevos konvencijos 22 straipsnio 1 dalyje skelbiama:

„Pradiniam mokslui įgyti Susitariančiosios valstybės pabėgėliams suteikia tokią pat teisinę padėtį, kaip ir piliečiams.“

15 Šios konvencijos 31 straipsnyje nustatyta:

„1. Susitariančiosios valstybės neskiria nuobaudų už neteisėtą įvažiavimą ar neteisėtą buvimą jų teritorijoje pabėgėliams, kurie, atvykę iš teritorijos, kur jų gyvybei ar laisvei grėsė 1 straipsnyje numatytas pavojus, įvažiuoja į šių valstybių teritoriją arba yra joje be leidimo, jeigu jie patys nedelsdami prisistato valdžios institucijoms ir išsamiai paaiškina savo neteisėtą įvažiavimą ar buvimą.“

2. Susitariančiosios valstybės netaiko tokiems pabėgėliams laisvai kilnotis trukdančių apribojimų, išskyrus būtinų ir tie apribojimai taikomi tik tol, kol nenustatytas šių pabėgėlių statusas toje valstybėje arba kol jie negauna teisės įvažiuoti į kitą šalį. Susitariančios valstybės duoda tokiems pabėgėliams pakankamai laiko ir sudaro visas sąlygas gauti leidimą įvažiuoti į kitą šalį.“

16 Minėtos konvencijos 32 straipsnyje numatyta:

„1. Susitariančiosios valstybės neišsiunčia teisėtai jų teritorijoje gyvenančių pabėgėlių, išskyrus kai tai būtina valstybės saugumui ar viešajai tvarkai užtikrinti.

2. Tokie pabėgėliai išsiunčiami tik vadovaujantis sprendimais, priimtais pagal įstatymus. Pabėgėliui, kad šis galėtų pasiteisinti, suteikiama teisė pateikti įrodymus ir pasiskųsti kompetentingoms institucijoms ar atitinkamų institucijų specialiai paskirtiems asmenims ir tam turėti savo atstovus, išskyrus atvejus, kai to negalima daryti svarbiais valstybės saugumo sumetimais.

3. Susitariančiosios valstybės tokiems pabėgėliams suteikia pakankamai laiko gauti leidimą teisėtai įvažiuoti į kitą šalį. Susitariančiosios valstybės pasilieka teisę tuo laiku taikyti tas vidaus priemones, kurios joms atrodo reikalingos.“

17 Tos pačios konvencijos 33 straipsnyje nustatyta:

„1. Nė viena Susitariančioji valstybė jokių būdu neišsiunčia ir negrąžina pabėgėlio į šalį, kur jo gyvybei ar laisvei grėstų pavojus dėl rasės, religijos, pilietybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar dėl politinių pažiūrų.

2. Tačiau ši nuostata negali būti taikoma pabėgėliams, dėl svarbių priežasčių laikomiems pavojingais šalies, kurioje jie yra, saugumui arba nuteistiems įsigaliojusiu nuosprendžiu už ypač sunkų nusikaltimą ir keliantiems pavojų šiai šaliai.“

18 Ženevos konvencijos 42 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Kiekviena valstybė, Konvenciją pasirašydama, ratifikuodama ar prie jos prisijungdama, gali daryti šios Konvencijos straipsnių, išskyrus 1, 3, 4 straipsnius, 16 straipsnio 1 dalį, 33, 36–46 straipsnius, išlygas.“

Sąjungos teisė

Direktyva 2011/95

19 Direktyva 2011/95, priimta remiantis SESV 78 straipsnio 2 dalies a ir b punktais, buvo panaikinta 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų (OL L 304, 2004, p. 12; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 7 t., p. 96).

20 Direktyvos 2011/95 3, 4, 10, 12, 16, 17, 21, 23 ir 24 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(3) 1999 m. spalio 15 ir 16 d. savo specialiame posėdyje Tamperėje Europos Vadovų Taryba susitarė įkurti bendrą Europos prieglobsčio sistemą, grindžiamą visišku ir visa apimančiu [Ženevos konvencijos], papildytos [protokolu], taikymu, taip patvirtindama negrąžinimo principą ir užtikrindama, kad nė vienas asmuo nebūtų grąžintas atgal ten, kur būtų persekiojamas;

(4) Ženevos konvencija ir [p]rotokolas yra tarptautinio teisinio pabėgėlių apsaugos režimo kertinis akmuo;

<...>

(10) atsižvelgiant į atliktų vertinimų rezultatus, šiuo etapu reikėtų patvirtinti principus, kuriais grindžiama [Direktyva 2004/83], taip pat, taikant aukštesnius reikalavimus, siekti labiau suderinti tarptautinės apsaugos pripažinimo ir pobūdžio taisykles;

<...>

(12) pagrindinis šios direktyvos tikslas – užtikrinti, kad valstybės narės taikytų bendrus asmenų, kuriems tikrai reikia tarptautinės apsaugos, identifikavimo kriterijus, ir užtikrinti, kad tiems asmenims visose valstybėse narėse būtų suteiktos būtiniausios lengvatų;

<...>

(16) šia direktyva gerbiama pagrindinė teisė ir laikomasi principų, pripažintų visų pirma Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje. Šia direktyva visų pirma siekiama užtikrinti visišką pagarbą žmogaus orumui ir prieglobsčio prašytojų bei juos lydinių šeimos narių teisę į prieglobstį, taip pat skatinti taikyti tos Chartijos 1, 7, 11, 14, 15, 16, 18, 21, 24, 34 ir 35 straipsnius, todėl direktyva turėtų būti atitinkamai įgyvendinama;

(17) dėl elgesio su asmenimis, kuriems taikoma ši direktyva, valstybės narės yra saistomos įsipareigojimų pagal tarptautinės teisės dokumentus, kuriuos jos yra pasirašiusios, ypač pagal tuos, kuriais draudžiama diskriminacija;

<...>

(21) pabėgėlio statuso pripažinimas yra deklaratyvus aktas;

<...>

(23) turėtų būti nustatyti pabėgėlio statuso apibrėžimo ir pobūdžio reikalavimai, kad valstybių narių kompetentingos institucijos galėtų jais vadovautis taikydamos Ženevos konvenciją;

(24) būtina nustatyti bendrus prieglobsčio prašytojų pripažinimo pabėgėliais pagal Ženevos konvencijos 1 straipsnį kriterijus.“

²¹ Direktyvos 2011/95 1 straipsnyje nustatyta:

„Šios direktyvos tikslas – nustatyti trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimus.“

²² Šios direktyvos 2 straipsnyje nustatyta:

„Šioje direktyvoje vartojamų terminų apibrėžtys:

a) tarptautinė apsauga – pabėgėlio statusas ir papildomos apsaugos statusas, kaip apibrėžta e ir g punktuose;

b) tarptautinės apsaugos gavėjas – asmuo, kuriam suteiktas pabėgėlio ar papildomos apsaugos statusas, kaip apibrėžta e ir g punktuose;

<...>

- d) pabėgėlis – trečiosios šalies pilietis, kuris dėl visiškai pagrįstos persekiojimo dėl rasės, religijos, tautybės, politinių pažiūrų ar priklausymo prie tam tikros socialinės grupės baimės yra už šalies, kurios pilietis jis yra, ribų ir negali arba dėl tokios baimės nepageidauja naudotis tos šalies apsauga, arba asmuo be pilietybės, kuris dėl minėtų priežasčių būdamas už šalies, kurioje yra jo ankstesnė įprastinė gyvenamoji vieta, ribų negali ar dėl tokios baimės nepageidauja į ją grįžti ir kuriam netaikomas 12 straipsnis;
- e) pabėgėlio statusas – valstybės narės pripažinimas, kad trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės yra pabėgėlis;

<...>“

- 23 Direktyvos 2011/95 II skyriuje „Tarpautinės apsaugos prašymų vertinimas“ yra šios direktyvos 4–8 straipsniai. Šiuose straipsniuose skelbiamos nuostatos, kuriose nurodoma, kaip valstybės narės turi atlikti tokių prašymų vertinimą.
- 24 Direktyvos 2011/95 III skyriuje „Reikalavimai, taikomi priskyrimui prie pabėgėlių“ yra šios direktyvos 9–12 straipsniai. Konkrečiau kalbant apie minėtos direktyvos 9 ir 10 straipsnius, juose atitinkamai nurodomos sąlygos, kurioms esant veiksmas laikomas persekiojimo veiksmu, kaip tai suprantama pagal Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnį, ir veiksniai, į kuriuos turi atsižvelgti valstybės narės, vertindamos persekiojimo priežastis.
- 25 Direktyvos 2011/95 11 straipsnyje „Nustojimas būti pabėgėliu“ numatyta:
 - „1. Trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės nustoja būti pabėgėliu, jei:
 - a) savo noru vėl naudojasi savo pilietybės valstybės apsauga arba
 - b) savo noru susigrąžino prarastą pilietybę, arba
 - c) įgijo naują pilietybę ir naudojasi tos valstybės, kurios pilietis jis dabar yra, apsauga, arba
 - d) savo noru vėl apsigyveno valstybėje, kurią buvo palikęs arba už kurios ribų buvo bijodamas persekiojimo, arba
 - e) dėl aplinkybių, į kurias atsižvelgus jis buvo pripažintas pabėgėliu, nebebuvo nebegali atsisakyti naudotis savo pilietybės valstybės apsauga, arba
 - f) būdamas asmeniu be pilietybės dėl aplinkybių, į kurias atsižvelgus buvo pripažintas pabėgėliu, nebebuvo gali grįžti į valstybę, kurioje yra jo ankstesnė įprastinė gyvenamoji vieta.“

<...>

3. 1 dalies e ir f punktai netaikomi pabėgėliui, kuris gali nurodyti įtikinamas priežastis, atsirandančias dėl anksčiau patirto persekiojimo, dėl kurių jis atsisako naudotis savo pilietybės valstybės, arba – asmens be pilietybės atveju – valstybės, kurioje yra jo ankstesnė įprastinė gyvenamoji vieta, apsauga.“

26 Šios direktyvos 12 straipsnyje „Pabėgėlio statuso nesuteikimas“ nustatyta:

„1. Trečiosios šalies piliečiui arba asmeniui be pilietybės pabėgėlio statusas nesuteikiamas, jei:

- a) jam taikomas Ženevos konvencijos 1 straipsnio D skirsnis, susijęs su apsauga ar parama, kurią teikia Jungtinių Tautų organai ar agentūros, išskyrus Jungtinių Tautų pabėgėlių reikalų vyriausiąjį komisarą. Kai dėl bet kokios priežasties tokios apsaugos ar paramos teikimas nutrūksta, o tokių asmenų padėtis nėra galutinai išspręsta pagal atitinkamas Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos priimtas rezoliucijas, tie asmenys *ipso facto* turi teisę pasinaudoti šioje direktyvoje numatytais lengvatomis;
- b) šalies, kurioje jis apsigyveno, kompetentingos institucijos yra pripažinusios, kad jis turi teises ir pareigas, kurios priskiriamos tos šalies piliečiams, arba jiems [joms] prilygstančias teises ir pareigas.

2. Trečiosios šalies piliečiui arba asmeniui be pilietybės pabėgėlio statusas nesuteikiamas, jei yra rimtų priežasčių manyti, kad:

- a) jis padarė nusikaltimą taikai, karo nusikaltimą arba nusikaltimą žmoniškumui, kaip apibrėžta tarptautiniuose dokumentuose, į kuriuos įtrauktos nuostatos dėl tokių nusikaltimų;
- b) jis padarė sunkų nepolitinį nusikaltimą ne prieglobsčio šalyje prieš pripažįstant jį pabėgėliu, t. y. prieš išduodant leidimą gyventi, grindžiamą pabėgėlio statuso suteikimu; sunkiais nepolitiniais nusikaltimais gali būti laikomi ypač žiaurūs veiksmai, net jei jie įvykdyti tariamai politiniu tikslu;
- c) jis yra pripažintas kaltu dėl Jungtinių Tautų tikslams ir principams prieštaraujančių veiksmų, nurodytų Jungtinių Tautų Chartijos preambulėje ir 1 bei 2 straipsniuose.

3. 2 dalis taikoma asmenims, kurie kursto ar kitaip dalyvauja vykdant joje nurodytus nusikaltimus ar veiksmus.“

27 Direktyvos 2011/95 IV skyriuje „Pabėgėlio statusas“ esančiame 13 straipsnyje „Pabėgėlio statuso suteikimas“ nustatyta:

„Valstybės narės suteikia pabėgėlio statusą trečiosios šalies piliečiui arba asmeniui be pilietybės, kuris priskiriamas prie pabėgėlių pagal II ir III skyrius.“

28 Taip pat minėtos direktyvos IV skyriuje esančiame 14 straipsnyje „Pabėgėlio statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas ar atsisakymas pratęsti jo galiojimą“ įtvirtinta:

„1. Jei tarptautinės apsaugos prašymas pateiktas po [Direktyvos 2004/83] įsigaliojimo, valstybės narės panaikina, nutraukia ar atsisako pratęsti trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pabėgėlio statusą, kurį suteikė Vyriausybė, administracinė, teisminė arba pusiau teisminė institucija, jei jis nustoja būti pabėgėliu pagal 11 straipsnį.

<...>

3. Valstybės narės panaikina trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pabėgėlio statusą arba nutraukia ar atsisako pratęsti jo galiojimą, jei po to, kai jam buvo suteiktas pabėgėlio statusas, atitinkama valstybė narė nustatė, kad:

- a) jam neturėjo būti suteiktas arba nesuteikiamas pabėgėlio statusas pagal 12 straipsnį;

- b) jo neteisingai pateikti arba nutylėti faktai, įskaitant suklastotų dokumentų naudojimą, buvo lemiami suteikiant pabėgėlio statusą.
4. Valstybės narės gali panaikinti statusą, kurį pabėgėliui suteikė Vyriausybė, administracinė, teisminė arba pusiau teisminė institucija, arba nutraukti ar atsisakyti pratęsti jo galiojimą, kai:
- a) yra rimtų priežasčių laikyti jį keliančiu pavojų valstybės narės, kurioje jis yra, saugumui;
- b) jis yra galutiniu teismo sprendimu nuteistas už itin sunkų nusikaltimą ir kelia pavojų tos valstybės narės visuomenei.
5. Susidarius 4 dalyje nurodytoms situacijoms valstybės narės gali nuspręsti nesuteikti pabėgėlio statuso, jei toks sprendimas dar nėra priimtas.
6. Asmenys, kuriems taikoma 4 arba 5 dalis, gali naudotis teisėmis, nustatytomis Ženevos konvencijos 3, 4, 16, 22, 31, 32 ir 33 straipsniuose arba panašiomis į juose nustatytąsias, jei jie yra valstybėje narėje.“
- 29 Direktyvos 2011/95 VII skyriuje „Tarptautinės apsaugos pobūdis“ yra jos 20–35 straipsniai. Šios direktyvos 20 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta:
- „1. Šiuo skyriumi nedaromas poveikis Ženevos konvencijoje nustatytoms teisėms.
2. Jei nenurodyta kitaip, šis skyrius taikomas tiek pabėgėliams, tiek papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims.“
- 30 Minėtos direktyvos 21 straipsnyje nustatyta:
- „1. Valstybės narės laikosi negrąžinimo principo pagal tarptautinius įsipareigojimus.
2. Kai tai nedraudžiama pagal 1 dalyje minimus tarptautinius įsipareigojimus, valstybės narės gali grąžinti pabėgėlį, oficialiai pripažintą arba ne, jei:
- a) yra rimtų priežasčių laikyti jį keliančiu pavojų valstybės narės, kurioje jis yra, saugumui arba
- b) jis yra galutiniu teismo sprendimu nuteistas už itin sunkų nusikaltimą ir kelia pavojų tos valstybės narės visuomenei.
3. Valstybės narės gali panaikinti, nutraukti ar atsisakyti pratęsti arba išduoti leidimą gyventi šalyje pabėgėliui, kuriam taikoma 2 dalis.“
- 31 Direktyvos 2011/95 24 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje nustatyta:
- „Iškart po tarptautinės apsaugos suteikimo valstybės narės pabėgėlio statuso gavėjams išduoda leidimą gyventi šalyje, kuris turi galioti ne trumpiau kaip trejus metus ir gali būti pratęsiamas, nebent dėl privalomų nacionalinio saugumo ar viešosios tvarkos priežasčių būtų reikalaujama kitaip, ir nedarant poveikio 21 straipsnio 3 daliai.“
- 32 Šios direktyvos 28 straipsnyje numatyta:
- „1. Valstybės narės užtikrina vienodų sąlygų taikymą tarptautinės apsaugos gavėjams ir piliečiams pagal galiojančią užsienio diplomų, pažymėjimų ir kitų formalių kvalifikacijų įrodymų pripažinimo tvarką.

2. Valstybės narės užtikrina tarptautinės apsaugos gavėjams, negalintiems pateikti jų kvalifikaciją įrodančių dokumentų, visas galimybes naudotis atitinkamomis jų ankstesnio mokymosi vertinimo, patvirtinimo ir akreditavimo sistemomis. Visos tokios priemonės turi atitikti 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo [(OL L 255, 2005, p. 22)] 2 straipsnio 2 dalį ir 3 straipsnio 3 dalį.“

33 Direktyvos 2011/95 34 straipsnis suformuluotas taip:

„Siekdamos palengvinti tarptautinės apsaugos gavėjų integraciją į visuomenę, valstybės narės užtikrina galimybę pasinaudoti, jų nuomone, tinkamomis integracijos programomis, kad būtų atsižvelgta į specifinius pabėgėlio statuso arba papildomos apsaugos statuso gavėjų poreikius, arba nustato išankstines sąlygas, kuriomis užtikrinama galimybė pasinaudoti tokiomis programomis.“

Nacionalinė teisė

Čekijos teisė

34 Klostantis faktinėms aplinkybėms pagrindinėje byloje galiojusios redakcijos *Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu* (Prieglobsčio įstatymas Nr. 325/1999; toliau – Prieglobsčio įstatymas) reglamentuojamas tarptautinės apsaugos suteikimas ir panaikinimas.

35 Šio įstatymo 2 straipsnio 6 dalyje pabėgėlis, kaip jis suprantamas pagal šį įstatymą (*azylant*), apibrėžtas kaip „užsienietis, kuriam pagal šį įstatymą suteikta prieglobsčio teisė sprendimo suteikti prieglobsčio teisę galiojimo laikotarpiu“. Remiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo paaiškinimais, jei panaikinama asmens teisė į prieglobstį, jis nustoja būti pabėgėliu (*azylant*) ir nebegali naudotis minėtame įstatyme nustatytais teisėmis.

36 Pagal Prieglobsčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies i punktą teisė į prieglobstį panaikinama, „jei yra pagrįstų priežasčių manyti, kad pabėgėlis kelia pavojų valstybės saugumui“. Be to, minėto įstatymo 17 straipsnio 1 dalies j punkte nustatyta, kad teisė į prieglobstį panaikinama, „jei pabėgėlis įsiteisėjęs nuosprendžiu nuteistas už labai sunkų nusikaltimą ir todėl kelia pavojų valstybės saugumui“.

37 Pagal Prieglobsčio įstatymo 28 straipsnio 1 dalį teisė į prieglobstį yra viena iš tarptautinės apsaugos, Čekijos Respublikos teritorijoje suteiktos užsieniečiui, formų.

Belgijos teisė

38 Klostantis faktinėms aplinkybėms pagrindinėje byloje galiojusios redakcijos *Loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers* (1980 m. gruodžio 15 d. Įstatymas dėl užsieniečių atvykimo į šalies teritoriją, gyvenimo ir įsikūrimo šalyje bei išsiuntimo iš jos; *Moniteur belge*, 1980 m. gruodžio 31 d., p. 14584; toliau – 1980 m. gruodžio 15 d. įstatymas) 48/3 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Pabėgėlio statusas suteikiamas užsieniečiui, tenkinančiam [Ženevos konvencijos], iš dalies pakeistos [protokolu], 1 straipsnyje numatytas sąlygas.“

39 Šio įstatymo 48/4 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Papildomos apsaugos statusas suteikiamas užsieniečiui, kuris negali būti laikomas pabėgėliu, kuriam negali būti taikomas 9b straipsnis ir dėl kurio yra rimtų priežasčių manyti, kad išsiuntus jį į kilmės šalį ar, jei tai yra asmuo be pilietybės, į šalį, kurioje jis paprastai gyvena, jam kiltų reali grėsmė patirti 2 dalyje nurodytą didelę žalą, taip pat kuris dėl šios grėsmės negali pasinaudoti šios šalies apsauga, jeigu jam netaikomos 55/4 straipsnyje nustatytos išimtys.“

40 Minėto įstatymo 52/4 straipsnyje nurodyta:

„Jei užsienietis, pateikęs prašymą dėl prieglobsčio pagal 50, 50a, 50b ar 51 straipsnius, kelia pavojų visuomenei dėl to, kad jis nuosprendžiu – vėliau įsiteisėjusiu – buvo nuteistas už itin sunkų nusikaltimą arba yra pagrįstų priežasčių manyti, kad jis kelia pavojų nacionaliniam saugumui, ministras ar jo įgaliotas asmuo nedelsdamas perduoda visą informaciją šiuo klausimu generaliniam komisarui.

[Generalinis komisaras] gali atsisakyti pripažinti pabėgėlio statusą, jei užsienietis kelia pavojų visuomenei dėl to, kad jis nuosprendžiu – vėliau įsiteisėjusiu – buvo nuteistas už itin sunkų nusikaltimą arba yra pagrįstų priežasčių manyti, kad jis kelia pavojų nacionaliniam saugumui. Tokiu atveju [generalinis komisaras] pateikia nuomonę dėl išsiuntimo priemonės suderinamumo su 48/3 ir 48/4 straipsniais.

Ministras suinteresuotąjį asmenį gali įpareigoti gyventi nustatytoje vietoje tol, kol nagrinėjamas jo prašymas, jei jis mano, kad to reikia siekiant užtikrinti viešąją tvarką ar nacionalinį saugumą.

Itin sunkiais atvejais ministras gali suinteresuotąjį asmenį laikinai perduoti vyriausybės dispozicijai, jei jis mano, kad to reikia siekiant užtikrinti viešąją tvarką ar nacionalinį saugumą.“

41 To paties įstatymo 55/3/1 straipsnyje nustatyta:

„1. [Generalinis komisaras] gali panaikinti pabėgėlio statusą, jei užsienietis, nuosprendžiu – vėliau įsiteisėjusiu – nuteistas už labai sunkų nusikaltimą, kelia pavojų visuomenei arba jei yra pagrįstų priežasčių manyti, kad jis kelia pavojų nacionaliniam saugumui.

<...>

3. Jei generalinis komisaras panaikina pabėgėlio statusą pagal 1 dalį ar 2 dalies 1 punktą, priimdamas sprendimą jis pateikia nuomonę dėl išsiuntimo priemonės suderinamumo su 48/3 ir 48/4 straipsniais.“

42 1980 m. gruodžio 15 d. įstatymo 55/4 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Papildomos apsaugos statusas taip pat negali būti suteiktas užsieniečiui, jei jis kelia pavojų visuomenei ar nacionaliniam saugumui.“

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

Byla C-391/16

43 2006 m. balandžio 21 d. sprendimu vidaus reikalų ministras suteikė M, kuris yra Čečėnijos (Rusija) kilmės, teisę į prieglobstį remdamasis tuo, kad jis turėjo pagrįstų priežasčių manyti, kad valstybėje, kurios pilietis jis yra, bus persekiojamas dėl savo rasės, religijos, pilietybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar politinių įsitikinimų.

- 44 Prieš pasinaudodamas teise į prieglobstį, M buvo nuteistas už vagystę, už kurią jam buvo skirta trejų metų laisvės atėmimo bausmė. Be to, po teisės į prieglobstį suteikimo jis buvo nuteistas už vagystę ir turto prievartavimą esant recidyvo sąlygoms ir jam buvo paskirta devynerių metų laisvės atėmimo bausmė; ši bausmė turi būti atlikta griežto režimo įkalinimo įstaigoje. Vidaus reikalų ministras, atsižvelgęs į šias aplinkybes, 2014 m. balandžio 29 d. nusprendė panaikinti M teisę į prieglobstį ir nesuteikti jam papildomos apsaugos, motyvuodamas tuo, kad jis įsiteisėjusiu nuosprendžiu buvo nuteistas už itin sunkų nusikaltimą ir kad jis kelia pavojų valstybės saugumui.
- 45 M pareiškė ieškinį dėl šio sprendimo *Městský soud v Praze* (Prahos miesto teismas, Čekijos Respublika). Kadangi šis ieškinys buvo atmestas, M padavė kasacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme.
- 46 Tam teismui kyla abejonų, be kita ko, dėl Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 ir 6 dalių galiojimo atsižvelgiant į Chartijos 18 straipsnį, SESV 78 straipsnio 1 dalį ir Sąjungos teisės bendruosius principus, kaip tai suprantama pagal ESS 6 straipsnio 3 dalį, dėl to, kad šios Direktyvos 2011/95 nuostatomis galbūt pažeidžiama Ženevos konvencija.
- 47 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas remiasi 2010 m. liepos 29 d. paskelbta PRVK ataskaita „PRVK komentarai dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų bei jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių reikalavimų pasiūlymo (COM(2009) 551, 2009 m. spalio 21 d.)“, kurioje PRVK pakartojo abejones, kurias jis jau anksčiau išreiškė dėl Direktyvos 2004/83 14 straipsnio 4 ir 6 dalių atitikties Ženevos konvencijai.
- 48 Iš šios ataskaitos matyti, kad minėto direktyvos pasiūlymo 14 straipsnio 4 dalyje, iš kurios kilo Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 dalis, pabėgėlio statuso nesuteikimo motyvai suformuluoti plačiau nei nesuteikimo ar panaikinimo sąlygos, numatytos Ženevos konvencijos 1 straipsnyje, nors jame numatytas išsamus sąlygų sąrašas, o šios konvencijos 42 straipsnio 1 dalimi susitariančiosioms valstybėms draudžiama nustatyti jos 1 straipsnio išimtis. Iš minėtos ataskaitos taip pat matyti, kad nors Ženevos konvencijos 33 straipsniu leidžiama išsiųsti asmenį į jo kilmės ar kitą valstybę, ši nuostata vis dėlto neturi jokio poveikio šio asmens pabėgėlio statusui valstybėje, kurioje jis gyvena. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad PRVK išreikštoms abejonoms pritaria, be kita ko, *European Council on Refugees and Exiles, International Association of Refugee and Migration Judges* ir Čekijos Respublikos ombudsmenė.
- 49 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas vis dėlto priduria, kad, vadovaujantis tam tikra nuomone doktrinoje, Direktyva 2011/95 atitinka Ženevos konvenciją. Šiuo klausimu jis pažymi, kad pagal šio sprendimo 47 punkte minėtos direktyvos pasiūlymo motyvų santrauką Direktyvos 2011/95 tikslas yra, be kita ko, užtikrinti šios konvencijos vientisą ir visuotinį taikymą. Ši direktyva yra išsamesnė ir jos 2 straipsnio d ir e punktuose daromas skirtumas tarp sąvokų „pabėgėlis“ ir „pabėgėlio statusas“. Pabėgėlio statuso suteikimas, kaip tai suprantama pagal Direktyva 2011/95, lemia didesnę apsaugą nei ta, kuri numatyta Ženevos konvencijoje. Taigi asmuo, kurio pabėgėlio statusas panaikinamas taikant Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 dalį, nebegali naudotis iš šios direktyvos kylančiomis teisėmis ir lengvatomis, išskyrus tam tikras minimalias šioje konvencijoje įtvirtintas teises. Ši nuostata, atrodo, grindžiama prielaida, kad šie asmenys negali būti išsiųsti į jų kilmės valstybę, net jei jie tenkina minėtos konvencijos 33 straipsnio 2 dalies sąlygas. Todėl šie asmenys toleruojami priimančiojoje valstybėje narėje ir turi „siauresnį“ pabėgėlio statusą.
- 50 Nors Teisingumo Teismas 2015 m. birželio 24 d. Sprendime *H. T.* (C-373/13, EU:C:2015:413, 71 ir 94–98 punktai) yra nusprendęs dėl ryšio tarp Ženevos konvencijos 33 straipsnio 2 dalies ir Direktyvos 2011/95, jis dar nenagrinėjo šios direktyvos 14 straipsnio 4 ir 6 dalių suderinamumo su Ženevos konvencijos 1 straipsnio C skirsniu ir 42 straipsnio 1 dalimi klausimo, taigi suderinamumo su SESV 78 straipsnio 1 dalimi, Chartijos 18 straipsniu ir Sąjungos bendraisiais teisės principais, kaip tai suprantama pagal ESS 6 straipsnio 3 dalį, klausimo.

51 Kalbant apie Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 6 dalį, kuria asmenims, priskiriamiems šios direktyvos 14 straipsnio 4 dalies taikymo sričiai, garantuojamos tam tikros Ženevos konvencijoje numatytos teisės, reikia pažymėti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas tvirtina, jog, Čekijos Respublikos ombudsmenės teigimu, Prieglobsčio įstatymu neperkeliama šio 14 straipsnio 6 dalis. Todėl teisės į prieglobstį panaikinimu taikant Prieglobsčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies i ir j punktus, kaip teigia ombudsmenė, pažeidžiama Sąjungos teisė. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad išsami Čekijos teisės sistemos analizė neleidžia atmesti to, kad tam tikrais individualiais atvejais atitinkamiems asmenims nebus užtikrintos iš Ženevos konvencijos 3, 4, 16, 22, 31, 32 ir 33 straipsnių išplaukiančios teisės. Vis dėlto pagrindinėje byloje ieškovas turėjo galimybę remtis šiomis teisėmis Čekijos Respublikoje.

52 Tokiomis aplinkybėmis *Nejvyšší správní soud* (Vyriausiasis administracinis teismas, Čekijos Respublika) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar [Direktyvos 2011/95] 14 straipsnio 4 ir 6 dalys negalioja todėl, kad jos prieštarauja [Chartijos] 18 straipsniui, SESV 78 straipsnio 1 daliai ir bendriesiems Sąjungos teisės principams, kaip jie suprantami pagal ESS 6 straipsnio 3 dalį?“

Byla C-77/17

53 2010 m. kovo 10 d. *Tribunal de première instance de Bruxelles* (Briuselio pirmosios instancijos teismas, Belgija) nuteisė Dramblio Kaulo Kranto pilietį X už tyčinį kūno sužalojimą, neteisėtą šaltojo ginklo laikymą ir draudžiamo ginklo laikymą ir paskyrė jam trisdešimties mėnesių laisvės atėmimo bausmę; dalis šios bausmės skirta lygtinai. Be to, 2011 m. gruodžio 6 d. suinteresuotasis asmuo buvo *Cour d'appel de Bruxelles* (Briuselio apeliacinis teismas, Belgija) nuteistas ketverių metų laisvės atėmimo bausme už vyresnio nei 14 metų, tačiau jaunesnio nei 16 metų nepilnamečio išžaginimą.

54 2015 m. lapkričio 3 d. X pateikė prieglobsčio prašymą; jį grįsdamas nurodė, kad bijo būti persekiojamas dėl to, kad jo tėvas ir šeimos nariai turėjo glaudžių ryšių su buvusiu Dramblio Kaulo Kranto režimu ir buvusiu prezidentu Laurent Gbagbo.

55 2016 m. rugpjūčio 19 d. sprendimu generalinis komisaras, remdamasis 1980 m. gruodžio 15 d. įstatymo 52/4 straipsnio antra pastraipa, atsisakė pripažinti X pabėgėlio statusą, nes jis padarė Belgijoje nusikaltimų. Generalinis komisaras, be kita ko, nusprendė, kad, atsižvelgiant į labai sunkų X padarytų nusikaltimų pobūdį ir į jų pasikartojimą, X kelia pavojų visuomenei, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą. Dėl tų pačių priežasčių jis nesuteikė X papildomos apsaugos statuso pagal šio įstatymo 55/4 straipsnio 2 dalį. Vis dėlto pagal minėto įstatymo 52/4 straipsnį generalinis komisaras pateikė nuomonę, kurioje nurodė, kad, atsižvelgiant į X baimę būti persekiojamam, jis negali būti grąžintas į Dramblio Kaulo Krantą, nes ši priemonė būtų nesuderinama su to paties įstatymo 48/3 ir 48/4 straipsniais.

56 X pareiškė ieškinį dėl šio sprendimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme.

57 Tas teismas pažymi, kad 1980 m. gruodžio 15 d. įstatymo 52/4 straipsnio antra pastraipa, kuria grindžiamas ginčijamas sprendimas, į Belgijos teisę buvo perkelta Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 5 dalis.

58 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių dėl pastarosios nuostatos galiojimo atsižvelgiant į Chartijos 18 straipsnį ir SESV 78 straipsnio 1 dalį. Šios nuostatos įpareigoja Sąjungą laikytis Ženevos konvencijos, todėl Sąjungos antrinė teisė turi būti suderinta su šia konvencija. Jos 1 straipsnio A skirsnyje labai aiškiai apibrėžiami asmenys, patenkantys į sąvoką „pabėgėlis“, ir nei jos 1 straipsnio F skirsnis, nei jokia kita jos nuostata neleidžia bendrai ir galutinai atsakyti suteikti pabėgėlio statusą asmeniui remiantis vieninteliu motyvu, kad jis kelia pavojų nacionaliniam saugumui

ar kad jis kelia didelį pavojų priimančiosios valstybės visuomenei. Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 5 dalyje numatyta galimybė atsisakyti suteikti šį statusą remiantis vienu iš šių motyvų, atitinkančių minėtos konvencijos 32 ir 33 straipsniuose nurodytas situacijas, nors pastaruosiuose straipsniuose reglamentuojamas pabėgėlių išsiuntimas, bet ne minėto statuso suteikimo sąlygos.

- 59 Taigi, kyla klausimas, ar Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 5 dalyje įtvirtinta nauja pabėgėlio statuso nesuteikimo sąlyga, kuri nenumatyta Ženevos konvencijoje. Jei tai būtų nauja nesuteikimo sąlyga, tai būtų esminis šios konvencijos pakeitimas, prieštaraujantis tarptautinės teisės principams. Jei Ženevos konvencijoje būtų ketinta numatyti apsaugos nesuteikimą (ar atsisakymą ją suteikti) dėl priežasčių, susijusių su nacionaliniu saugumu, viešąja tvarka ar pavojumi priimančiosios šalies visuomenei, tai būtų buvę aiškiai numatyta, kaip yra padaryta, kalbant, be kita ko, apie sunkius nusikaltimus pagal bendrąją teisę, padarytus už priimančiosios šalies ribų.
- 60 Taip pat reikia atsižvelgti į galimai sunkias šios nesuteikimo sąlygos pasekmes, nes tai reikštų su pabėgėlio statusu susijusių teisių ir lengvatų praradimą. Savo 2015 m. birželio 24 d. Sprendime *H. T.* (C-373/13, EU:C:2015:413, 95 punktą) Teisingumo Teismas aiškiai priminė, kad leidimo gyventi šalyje ir pabėgėlio statuso panaikinimas yra du atskiri klausimai ir jų pasekmės skirtingos. Be to, PRVK savo nuomonėje „PRVK komentarai dėl [Direktyvos 2004/83]“, paskelbtoje 2005 m. sausio mėn., buvo itin kritiškas dėl Direktyvoje 2004/83 įtvirtintų tapačių nuostatų.
- 61 Šiomis aplinkybėmis *Conseil du contentieux des étrangers* (Užsieniečių ginčų taryba, Belgija) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar [Direktyvos 2011/95] 14 straipsnio 5 dalį reikia aiškinti kaip nuostatą, kurioje įtvirtinta nauja pabėgėlio statuso nesuteikimo sąlyga, numatyta tos pačios direktyvos 13 straipsnyje, taigi ir [Ženevos konvencijos] 1 straipsnio A [skirsnyje]?
2. Jei į [pirmąjį] klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar šitaip aiškinama 14 straipsnio 5 dalis yra suderinama su [Chartijos] 18 straipsniu ir [SESV] 78 straipsnio 1 dalimi, kuriuose, be kita ko, numatyta, kad [Sąjungos] antrinė teisė turi būti suderinama su [Ženevos konvencija], kurios 1 straipsnio F [skirsnyje] numatyta nesuteikimo sąlyga yra suformuluota išsamiai ir turi būti aiškinama siaurai?
3. Jei į [pirmąjį] klausimą būtų atsakyta neigiamai, ar [Direktyvos 2011/95] 14 straipsnio 5 dalį reikia aiškinti kaip nustatančią pabėgėlio statuso nesuteikimo pagrindą, kuris nėra numatytas [Ženevos konvencijoje], kurios įpareigojama laikytis pagal [Chartijos] 18 straipsnį ir [SESV] 78 straipsnio 1 dalį?
4. Jei į [trečiąjį] klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar minėtos direktyvos 14 straipsnio 5 dalis yra suderinama su [Chartijos] 18 straipsniu ir [SESV] 78 straipsnio 1 dalimi, kuriuose numatyta, be kita ko, kad [Sąjungos] antrinė teisė turi būti suderinama su [Ženevos konvencija], nes joje nustatytas pabėgėlio statuso nesuteikimo motyvas, visiškai neišnagrinėjus persekiojimo pavojaus, kaip to reikalaujama pagal [Ženevos konvencijos] 1 straipsnio A [skirsnį]?
5. Jei į [pirmąjį ir trečiąjį] klausimus būtų atsakyta neigiamai, kaip reikia aiškinti Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 5 dalį laikantis [Chartijos] 18 straipsnio ir [SESV] 78 straipsnio 1 dalies, kuriuose, be kita ko, numatyta, kad [Sąjungos] antrinė teisė turi atitikti [Ženevos konvenciją]?“

Byla C-78/17

- 62 2007 m. vasario 21 d. sprendimu generalinis komisaras Kongo Demokratinės Respublikos piliečiui X suteikė pabėgėlio statusą.

- 63 2010 m. gruodžio 20 d. X buvo nuteistas *Cour d'assises de Bruxelles* (Brukselės apeliacinis teismas, Belgija) 25 metų laisvės atėmimo bausme už žmogžudystę ir vagystę sunkinančiomis aplinkybėmis. 2016 m. gegužės 4 d. sprendimu generalinis komisaras, taikydamas 1980 m. gruodžio 15 d. įstatymo 55/3/1 straipsnio 1 dalį, panaikino jo pabėgėlio statusą, motyvuodamas, be kita ko, tuo, kad atsižvelgiant į tai, jog buvo padaryti itin sunkūs nusikaltimai, X kelia pavojų visuomenei, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą. Be to, generalinis komisaras, taikydamas šio įstatymo 55/3/1 straipsnio 3 dalį, priėmė nuomonę, kad X išsiuntimas yra suderinamas su minėto įstatymo 48/3 ir 48/4 straipsniais, nes baimė, kurią išsakė X 2007 m., prarado aktualumą.
- 64 X pareiškė ieškinį dėl generalinio komisaro sprendimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme. Tas teismas pažymi, kad 1980 m. gruodžio 15 d. įstatymo 55/3/1 straipsniu, kuriuo grindžiamas minėtas sprendimas, į Belgijos teisę perkelta Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 dalis. Kaip ir byloje C-77/17 ir dėl tų pačių motyvų, kaip nurodyti pastarojoje byloje, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad yra keletas motyvų, dėl kurių kyla abejonių dėl Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 dalies galiojimo atsižvelgiant į Chartijos 18 straipsnį ir SESV 78 straipsnio 1 dalį.
- 65 Šiomis aplinkybėmis *Conseil du contentieux des étrangers* (Užsieniečių ginčų taryba) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar [Direktyvos 2011/95] 14 straipsnio 4 dalį reikia aiškinti kaip numatančią naują pabėgėlio statuso nesuteikimo sąlygą, numatytą tos pačios direktyvos 13 straipsnyje, taigi ir [Ženevos konvencijos] 1 straipsnio A [skirsnyje]?
 2. Jei į [pirmąjį] klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar šitai aiškinama 14 straipsnio 4 dalis yra suderinama su [Chartijos] 18 straipsniu ir [SESV] 78 straipsnio 1 dalimi, kuriuose, be kita ko, numatyta, kad [Sąjungos] antrinė teisė turi būti suderinama su [Ženevos konvencija], kurios 1 straipsnio F [skirsnyje] numatyta nesuteikimo sąlyga yra suformuluota išsamiai ir turi būti aiškinama siaurai?
 3. Jei į [pirmąjį] klausimą būtų atsakyta neigiamai, ar [Direktyvos 2011/95] 14 straipsnio 4 dalį reikia aiškinti kaip nustatančią pabėgėlio statuso panaikinimo pagrindą, kuris nėra numatytas [Ženevos konvencijoje], kurios įpareigojama laikytis pagal [Chartijos] 18 straipsnį ir [SESV] 78 straipsnio 1 dalį?
 4. Jei į [trečiąjį] klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar minėtos direktyvos 14 straipsnio 4 dalis yra suderinama su [Chartijos] 18 straipsniu ir [SESV] 78 straipsnio 1 dalimi, kuriuose numatyta, be kita ko, kad [Sąjungos] antrinė teisė turi būti suderinama su [Ženevos konvencija], nes joje nustatytas pabėgėlio statuso panaikinimo motyvas, kuris ne tik nenumatytas [Ženevos konvencijoje], bet ir kuriam joje nėra jokio pagrindo?
 5. Jei į [pirmąjį ir trečiąjį] klausimus būtų atsakyta neigiamai, kaip reikia aiškinti minėtos direktyvos 14 straipsnio 4 dalį laikantis [Chartijos] 18 straipsnio ir [SESV] 78 straipsnio 1 dalies, kuriuose, be kita ko, numatyta, kad [Sąjungos] antrinė teisė turi atitikti [Ženevos konvenciją]?”

Procesas Teisingumo Teisme

- 66 2017 m. kovo 17 d. Teisingumo Teismo pirmininko sprendimu bylos C-77/17 ir C-78/17 buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdoma rašytinė ir žodinė proceso dalys ir priimtas sprendimas. Šios bylos 2018 m. sausio 17 d. Teisingumo Teismo pirmininko sprendimu buvo prijungtos prie bylos C-391/16, kad būtų bendrai vykdoma žodinė proceso dalis ir priimtas sprendimas.

Dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos

- 67 Teisingumo Teismui pastabas raštu pateikusias valstybės narės ir institucijos išreiškė skirtingas nuomones dėl to, ar Teisingumo Teismas, nagrinėdamas šiuos prašymus priimti prejudicinį sprendimą, turi jurisdikciją vertinti Direktyvos 2011/95 galiojimą atsižvelgiant į SESV 78 straipsnio 1 dalį ir Chartijos 18 straipsnį, kuriuose daroma nuoroda į Ženevos konvenciją.
- 68 Šiuo klausimu Vokietijos vyriausybė mano, kad į tokį klausimą reikia atsakyti neigiamai, kiek tai susiję su prašymais priimti prejudicinį sprendimą bylose C-77/17 ir C-78/17, nes minėtais prašymais iš esmės siekiama gauti Ženevos konvencijos išaiškinimą, o Teisingumo Teismo jurisdikcija aiškinti šią konvenciją yra ribota, kaip matyti iš jurisprudencijos, įtvirtintos 2014 m. liepos 17 d. Sprendime *Qurbani* (C-481/13, EU:C:2014:2101, 20, 21 ir 28 punktai).
- 69 Taryba ir Komisija pažymi, kad Teisingumo Teismas jau yra išdėstęs nuomonę dėl būtinybės aiškinti Direktyvos 2011/95 nuostatas laikantis Ženevos konvencijos. Parlamentas mano, kad, kadangi ši direktyva yra savarankiškas Sąjungos teisės aktas, kurio viršenybę, vientisumą ir veiksmingumą užtikrina Teisingumo Teismas, minėtos direktyvos galiojimo nagrinėjimas turėtų būti atliekamas remiantis tik ES ir SESV sutartimis bei Chartija. Direktyva 2011/95 turi būti aiškinama, jei galima, taip, kad nekiltų abejonių dėl jos galiojimo, laikantis, visų pirma, pagrindinių Ženevos konvencijos principų.
- 70 Vis dėlto Prancūzijos ir Nyderlandų vyriausybės pažymi, kad nors Sąjunga nėra Ženevos konvencijos šalis, tačiau SESV 78 straipsniu ir Chartijos 18 straipsniu Sąjunga įpareigojama jos laikytis. Todėl Teisingumo Teismas turi jurisdikciją vertinti Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4–6 dalių suderinamumą su šia konvencija.
- 71 Šiuo klausimu pažymėtina, kad iš ESS 19 straipsnio 3 dalies b punkto ir SESV 267 straipsnio pirmosios pastraipos b punkto matyti, jog Teisingumo Teismas turi jurisdikciją priimti prejudicinius sprendimus dėl visų be išimties Sąjungos institucijų priimtų aktų galiojimo ir išaiškinimo; šie aktai turi būti visiškai suderinami su Sutarčių nuostatomis, taip pat su iš jų išplaukiančiais konstituciniais principais ir su Chartijos nuostatomis (šiuo klausimu žr. 2018 m. vasario 27 d. Sprendimo *Western Sahara Campaign UK*, C-266/16, EU:C:2018:118, 44 ir 46 punktus).
- 72 Šiuo atveju reikia pažymėti, kad Direktyva 2011/95 buvo priimta remiantis SESV 78 straipsnio 2 dalies a ir b punktais. Pagal SESV 78 straipsnio 1 dalį bendra prieglobsčio, papildomos apsaugos ir laikinos apsaugos politika, kuria siekiama „siūlyti atitinkamą statusą [trečiosios šalies piliečiams, kuriems reikia tarptautinės apsaugos] ir užtikrinti, kad nebūtų pažeistas negražinimo principas“, „privalo neprieštarauti [Ženevos konvencijai] ir [protokolui] bei kitoms atitinkamoms sutartims.“
- 73 Be to, Chartijos 18 straipsnyje nustatyta, kad „[t]eisė į prieglobstį garantuojama pagal [Ženevos konvenciją] ir [protokolą] bei [ES sutartį] ir [SESV]“.
- 74 Taigi, nors Sąjunga nėra Ženevos konvencijos susitariančioji šalis, SESV 78 straipsnio 1 dalimi ir Chartijos 18 straipsniu ji vis dėlto įpareigojama laikytis šios konvencijos nuostatų. Todėl Direktyva 2011/95, remiantis šiomis pirminės teisės nuostatomis, turi būti laikomasi šių nuostatų (šiuo klausimu žr. 2016 m. kovo 1 d. Sprendimo *Alo ir Osso*, C-443/14 ir C-444/14, EU:C:2016:127, 29 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją, taip pat 2018 m. birželio 19 d. Sprendimo *Gnandi*, C-181/16, EU:C:2018:465, 53 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 75 Todėl Teisingumo Teismas turi jurisdikciją nagrinėti Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4–6 dalių galiojimą atsižvelgiant į SESV 78 straipsnio 1 dalį ir Chartijos 18 straipsnį ir, atlikdamas šį nagrinėjimą, patikrinti, ar šios minėtos direktyvos nuostatos gali būti aiškinamos taip, kad būtų užtikrintas Ženevos konvencijos nuostatomis garantuojamas apsaugos lygis.

Dėl prejudicinių klausimų

- 76 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismų klausimais dėl Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4–6 dalių galiojimo iš esmės siekiama išsiaiškinti, ar šios direktyvos 14 straipsnio 4 ir 5 dalių poveikis yra toks, kad dėl jų trečiųjų šalių pilietis ar asmuo be pilietybės, kuris atitinka materialias sąlygas, įtvirtintas minėtos direktyvos 2 straipsnio d punkte, praranda pabėgėlio statusą ir ar dėl to jomis pažeidžiamas Ženevos konvencijos 1 straipsnis. Konkrečiau kalbant jų klausimai susiję su tuo, kad Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 ir 5 dalyse nustatytos prielaidos neatitinka Ženevos konvencijos 1 straipsnio C–F skirsniuose įtvirtintų nesuteikimo ar panaikinimo sąlygų, nors šios nesuteikimo ar panaikinimo sąlygos šios konvencijos sistemoje yra išsamiai nurodytos.
- 77 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal bendrąjį aiškinimo principą Sąjungos aktas turi būti aiškinamas kiek įmanoma taip, kad nebūtų paneigtas jo galiojimas, ir laikantis visos pirminės teisės ir, be kita ko, Chartijos nuostatų (2016 m. vasario 15 d. Sprendimo *N.*, C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 48 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija). Kai Sąjungos antrinės teisės aktą galima aiškinti įvairiai, pirmenybę reikia teikti pirminę teisę atitinkančiam aiškinimui, o ne tokiam, dėl kurio reikėtų konstatuoti nesuderinamumą su ja (2007 m. birželio 26 d. Sprendimo *Ordre des barreaux francophones et germanophone ir kt.*, C-305/05, EU:C:2007:383, 28 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 78 Todėl reikia patikrinti, ar Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4–6 dalių nuostatos gali, remiantis tuo, ko reikalaujama SESV 78 straipsnio 1 dalyje ir Chartijos 18 straipsnyje, būti aiškinamos taip, kad būtų nepažeistas Ženevos konvencijos nuostatų garantuojamos apsaugos lygis.

Dėl Direktyvoje 2011/95 įtvirtintos sistemos

- 79 Kaip matyti iš Direktyvos 2011/95 12 konstatuojamosios dalies, jos nuostatomis siekiama užtikrinti, kad būtų taikomi bendri asmenų, kuriems tikrai reikia tarptautinės apsaugos, identifikavimo kriterijai ir kad tiems asmenims visose valstybėse narėse būtų suteiktos būtinausios lengvatos.
- 80 Šiuo klausimu reikia priminti, kad, kaip patvirtina ir Direktyvos 2011/95 3 konstatuojamoji dalis, bendra Europos prieglobsčio sistema, kurios dalis yra ši direktyva, grindžiama visišku ir visa apimančiu Ženevos konvencijos ir protokolo taikymu ir užtikrinimu, kad nė vienas asmuo nebūtų grąžintas atgal ten, kur būtų persekiojamas (šiuo klausimu žr. 2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *N. S. ir kt.*, C-411/10 ir C-493/10, EU:C:2011:865, 75 punktą ir 2016 m. kovo 1 d. Sprendimo *Alo ir Osso*, C-443/14 ir C-444/14, EU:C:2016:127, 30 punktą).
- 81 Be to, iš Direktyvos 2011/95 4, 23 ir 24 konstatuojamųjų dalių matyti, kad Ženevos konvencija yra tarptautinio teisinio pabėgėlių apsaugos režimo kertinis akmuo ir kad šios direktyvos nuostatos dėl pabėgėlių statuso suteikimo sąlygų ir dėl jo pobūdžio buvo priimtose siekiant padėti valstybių narių kompetentingoms institucijoms taikyti šią konvenciją remiantis bendromis sąvokomis ir kriterijais, kad prieglobsčio prašytojams būtų suteiktas pabėgėlio statusas, kaip tai suprantama pagal minėtos konvencijos 1 straipsnį (šiuo klausimu žr. 2017 m. sausio 31 d. Sprendimo *Lounani*, C-573/14, EU:C:2017:71, 41 punktą ir 2018 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Ahmed*, C-369/17, EU:C:2018:713, 40 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 82 Be to, Direktyvos 2011/95 16 konstatuojamoje dalyje patikslinta, kad šia direktyva siekiama užtikrinti visišką pagarbą žmogaus orumui ir prieglobsčio prašytojų ir juos lydinių šeimos narių teisę į prieglobstį; ši teisė, remiantis Chartijos 18 straipsniu, garantuojama laikantis Ženevos konvencijos ir protokolo.

- 83 Taigi, nors Direktyvoje 2011/95 įtvirtinta norminė sistema, kurią sudaro valstybėms narėms, taigi ir Sąjungai bendros sąvokos ir kriterijai, vis dėlto ji grindžiama Ženevos konvencija ir jos tikslas, be kita ko, yra tai, kad būtų visiškai laikomasi šios konvencijos 1 straipsnio.
- 84 Pateikus šiuos patikslinimus reikia pažymėti, kad, kalbant apie sąvoką „pabėgėlis“, šios direktyvos 2 straipsnio d punkte iš esmės perimta Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnio 2 dalyje pateikta apibrėžtis. Atsižvelgiant į tai Direktyvos 2011/95 III skyriaus „Reikalavimai, taikomi priskyrimui prie pabėgėlių“ nuostatose pateikiami patikslinimai dėl materialių sąlygų, kurių reikia tam, kad trečiosios šalies pilietis ar asmuo be pilietybės galėtų būti laikomas pabėgėliu, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio d punktą.
- 85 Direktyvos 2011/95 2 straipsnio e punkte „pabėgėlio statusas“ apibrėžiamas kaip „valstybės narės pripažinimas, kad trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės yra pabėgėlis“. Šis pripažinimas, kaip matyti iš šios direktyvos 21 konstatuojamosios dalies, yra deklaratyvus aktas, bet ne suteikiantis pabėgėlio statusą.
- 86 Taigi, Direktyvoje 2011/95 įtvirtintoje sistemoje trečiosios šalies pilietis ar asmuo be pilietybės, tenkinantis šios direktyvos III skyriaus materialias sąlygas, vien dėl šios aplinkybės turi pabėgėlio statusą, kaip tai suprantama pagal minėtos direktyvos 2 straipsnio d punktą ir Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnį.
- 87 Sisteminiis Direktyvos 2011/95 aiškinimas, pagal kurį jos III skyrius susijęs tik su pabėgėlio statusu, neturėtų būti paneigtas dėl to, kad vartojami žodžiai „pabėgėlio statusas“, esantys šios direktyvos 12 straipsnio, kuris yra minėtame III skyriuje, 1 ir 2 dalyse, visų pirma versijoje prancūzų kalba. Iš tiesų kitose kalbinėse versijose, kaip antai versijose ispanų, vokiečių, anglų, portugalų ir švedų kalbomis, šio 12 straipsnio 1 ir 2 dalyse vartojamas žodis „pabėgėlis“ vietoj žodžių „pabėgėlio statusas“.
- 88 Pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją, esant Sąjungos teisės akto įvairių kalbinių versijų neatitikimų, nagrinėjama nuostata turi būti aiškinama atsižvelgiant į bendrą teisės akto, kurio dalis ji yra, struktūrą ir tikslą (2016 m. kovo 1 d. Sprendimo *Alo ir Osso*, C-443/14 ir C-444/14, EU:C:2016:127, 27 punktas ir 2019 m. sausio 24 d. Sprendimo *Balandin ir kt.*, C-477/17, EU:C:2019:60, 31 punktas). Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad nors Direktyvos 2011/95 III skyrius pavadintas „Reikalavimai, taikomi priskyrimui prie pabėgėlių“, šios direktyvos IV skyrius pavadintas „Pabėgėlio statusas“ ir jame yra 13 straipsnis, kuriame reglamentuojamas pabėgėlio statuso suteikimas, taip pat 14 straipsnis, kuriame reglamentuojamas pabėgėlio statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas ir atsisakymas pratęsti jo galiojimą.
- 89 Dėl Direktyvos 2011/95 13 straipsnio Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad pagal šią nuostatą valstybės narės suteikia pabėgėlio statusą trečiosios šalies piliečiui arba asmeniui be pilietybės, kuris priskiriamas pabėgėliams remiantis šios direktyvos II ir III skyriais, šiuo klausimu neturėdamos diskrecijos (šiuo klausimu žr. 2015 m. birželio 24 d. Sprendimo *H. T.*, C-373/13, EU:C:2015:413, 63 punktą ir 2018 m. balandžio 12 d. Sprendimo *A ir S*, C-550/16, EU:C:2018:248, 52 ir 54 punktus).
- 90 Tai, kad „pabėgėlio“ statusas, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio d punktą ir Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnį, nepriklauso nuo oficialaus šio statuso pripažinimo suteikiant „pabėgėlio statusą“, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio e punktą, patvirtina minėtos direktyvos 21 straipsnio 2 dalyje vartojami žodžiai, pagal kuriuos „pabėgėlis“, laikantis šioje nuostatoje skelbiamų sąlygų, gali būti grąžintas nepaisant to, ar jis „oficialiai [tokiu] pripažintas arba ne“.
- 91 Oficialaus pabėgėlio statuso pripažinimo, kurią sudaro pabėgėlio statuso suteikimas, pasekmė yra ta, kad, remiantis Direktyvos 2011/95 2 straipsnio b punktu, atitinkamas pabėgėlis naudojasi tarptautine apsauga, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą, todėl jis turi, kaip nurodė generalinis advokatas savo išvados 91 punkte, visas teises ir lengvatas, numatytas minėtos direktyvos VII skyriuje, kuriame yra

įtvirtintos teisės, tapachios įtvirtintoms Ženevos konvencijoje, ir, kaip pažymi, be kita ko, Parlamentas ir Jungtinės Karalystės vyriausybė, labiau apsaugančias teises, kurioms lygiaverčių teisių šioje konvencijoje nėra, pavyzdžiui, numatytas Direktyvos 2011/95 24 straipsnio 1 dalyje ir 28 bei 34 straipsniuose.

- 92 Iš to, kas išdėstyta darytina išvada, kad buvimas „pabėgėliu“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio d punktą ir Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnį, nepriklauso nuo oficialaus pripažinimo pabėgėliu suteikiant „pabėgėlio statusą“, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio e punktą, siejamą su direktyvos 13 straipsniu.

Dėl Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 ir 5 dalių

- 93 Kalbant apie situacijas, numatytas Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 ir 5 dalyse, kurioms esant valstybės narės gali panaikinti arba atsisakyti suteikti pabėgėlio statusą, reikia pažymėti, kad jos, kaip nurodė ir generalinis advokatas savo išvados 56 punkte, iš esmės atitinka tas, kurioms esant valstybės narės gali grąžinti pabėgėlį remiantis šios direktyvos 21 straipsnio 2 dalimi ir Ženevos konvencijos 33 straipsnio 2 dalimi.
- 94 Vis dėlto visų pirma reikia pažymėti, kad nors Ženevos konvencijos 33 straipsnio 2 dalyje numatyta, jog esant tokioms situacijoms pabėgėlis netenka galimybės pasinaudoti negrąžinimo į valstybę, kurioje kyla pavojus jo gyvybei ar laisvei, principu, Direktyvos 2011/95 21 straipsnio 2 dalis, kaip patvirtina jos 16 konstatuojamoji dalis, turi būti aiškinama ir taikoma taip, kad būtų laikomasi Chartijoje, visų pirma jos 4 straipsnyje ir 19 straipsnio 2 dalyje, kuriuose įtvirtintas bendras kankinimo ir nežmoniško ar žeminamo elgesio ar bausmių draudimas, garantuojamų teisių, kad ir koks būtų susijusio asmens elgesys, taip pat draudimas išsiųsti jį į valstybę, kurioje kyla rimtas pavojus, kad su asmeniu bus taip elgiamasi. Todėl valstybės narės neturėtų išsiųsti, grąžinti ar išduoti užsieniečio, jei yra svarių ir neginčijamų motyvų manyti, kad paskirties valstybėje jam kils realus pavojus susidurti su Chartijos 4 straipsnyje ir 19 straipsnio 2 dalyje draudžiamu elgesiu (šiuo klausimu žr. 2016 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Aranyosi ir Căldăraru*, C-404/15 ir C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 86–88 punktus ir 2018 m. balandžio 24 d. Sprendimo *MP* (Papildoma asmens, nukentėjusio nuo kankinimų praeityje, apsauga), C-353/16, EU:C:2018:276, 41 punktą).
- 95 Taigi, jei dėl grąžinimo pabėgėliui, patenkančiam į vieną iš Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 ir 5 dalyse ir 21 straipsnio 2 dalyje numatytų situacijų, kiltų pavojus, kad bus pažeistos jo pagrindinės teisės, garantuojamos Chartijos 4 straipsnyje ir 19 straipsnio 2 dalyje, susijusi valstybė narė neturėtų nukrypti nuo Ženevos konvencijos 33 straipsnio 2 dalyje įtvirtinto negrąžinimo principo.
- 96 Šiomis sąlygomis, kadangi Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 ir 5 dalyse numatyta galimybė valstybėms narėms esant joje nurodytoms situacijoms panaikinti „pabėgėlio statusą“, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio e punktą, arba atsisakyti suteikti šį statusą, kai Ženevos konvencijos 33 straipsnio 2 dalyje leidžiama grąžinti pabėgėlį, esant vienai iš šių situacijų, į valstybę, kurioje kyla pavojus jo gyvybei ar laisvei, Sąjungos teisėje numatyta platesnė susijusių pabėgėlių tarptautinė apsauga, nei užtikrinama pagal minėtą konvenciją.
- 97 Antra, kaip nurodė Komisija, Taryba, Parlamentas ir kelios kitos valstybės narės, pateikusias pastabas raštu Teisingumo Teismui, Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 ir 5 dalys neturėtų būti aiškinamos taip, kad, atsižvelgiant į šioje direktyvoje įtvirtintos sistemos kontekstą, dėl pabėgėlio statuso panaikinimo ar atsisakymo jį suteikti atitinkamas trečiosios valstybės pilietis ar asmuo be pilietybės, tenkinantis sąlygas, įtvirtintas šios direktyvos 2 straipsnio d punkte, siejamame su jos III skyriumi, nustoja būti pabėgėliu, kaip tai suprantama pagal minėto 2 straipsnio d punktą ir Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnį.

- 98 Iš tiesų, be to, kas buvo išdėstyta šio sprendimo 92 punkte, tai, kad atitinkamas asmuo patenka į vieną iš Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 ir 5 dalyse nurodytų situacijų prielaidų, nereiškia, kad jis nebetenkina materialių sąlygų, nuo kurių priklauso jo buvimas pabėgėliu, susijusių su pagrįsta baime būti persekiojamam savo kilmės valstybėje.
- 99 Tuo atveju, jei valstybė narė nusprendžia panaikinti pabėgėlio statusą arba jo nesuteikti pagal Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 ar 5 dalį, trečiosios valstybės piliečiai ar asmenys be pilietybės, žinoma, netenka minėto statuso ir todėl neturi ar netenka visų teisių ir lengvatų, skelbiamų šios direktyvos VII skyriuje, kadangi jos susijusios su šiuo statusu. Vis dėlto, kaip tai aiškiai numatyta minėtos direktyvos 14 straipsnio 6 dalyje, šie asmenys gali naudotis ar toliau naudojasi tam tikromis Ženevos konvencijoje nustatytais teisėmis (šiuo klausimu žr. 2015 m. birželio 24 d. Sprendimo *H. T.*, C-373/13, EU:C:2015:413, 71 punktą), o tai, kaip nurodė generalinis advokatas savo išvados 100 punkte, patvirtina, kad jie gali toliau būti ar yra pabėgėliai, kaip tai suprantama, be kita ko, pagal minėtos konvencijos 1 straipsnio A skirsnį, nepaisant šio panaikinimo ar atsisakymo suteikti.
- 100 Iš to darytina išvada, kad Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4–6 dalys neturėtų būti aiškinamos taip, kad dėl pabėgėlio statuso panaikinimo ar atsisakymo suteikti šį statusą atitinkamas trečiosios valstybės pilietis ar asmuo be pilietybės, tenkinantis materialias sąlygas, nustatytas šios direktyvos 2 straipsnio d punkte, siejamame su jos III skyriaus nuostatomis, nustoja būti pabėgėliu, kaip tai suprantama pagal Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnį, ir todėl jis netenka tarptautinės apsaugos, kurios laikytis įpareigojama Chartijos 18 straipsniu siekiant užtikrinti minėtos konvencijos laikymąsi.

Dėl Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 6 dalies

- 101 Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 6 dalyje numatyta, kad asmenys, kuriems taikoma šio 14 straipsnio 4 arba 5 dalis, gali naudotis teisėmis, nustatytomis „Ženevos konvencijos 3, 4, 16, 22, 31, 32 ir 33 straipsniuose[,] arba panašiomis į juose nustatytąsias, jei jie yra valstybėje narėje“.
- 102 Visų pirma dėl jungtuko „arba“ vartojimo Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 6 dalyje reikia pažymėti, kad jis kalbiškai gali reikšti alternatyvą arba kumuliaciją, todėl turi būti suprantamas atsižvelgiant į kontekstą, kuriame jis vartojamas, ir į aptariamo akto tikslus (pagal analogiją žr. 2005 m. liepos 12 d. Sprendimo *Komisija / Prancūzija*, C-304/02, EU:C:2005:444, 83 punktą). Šiuo atveju, atsižvelgiant į Direktyvos 2011/95 kontekstą ir tikslus, nustatytus jos 3, 10 ir 12 konstatuojamosiose dalyse, ir atsižvelgiant į šio sprendimo 77 punkte minėtą jurisprudenciją, minėtas jungtukas šios direktyvos 14 straipsnio 6 dalyje turi būti suprantamas kaip turintis kumuliatyvią reikšmę.
- 103 Be to, dėl žodžių „[panašios teisės]“, esančių šio 14 straipsnio 6 dalyje, reikia pažymėti, kad, kaip nurodė ir generalinis advokatas savo išvados 110 punkte, dėl Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 ar 5 dalių taikymo atitinkamas asmuo, be kita ko, netenka teisės gyventi šalyje, kuri šios direktyvos 24 straipsnyje siejama su pabėgėlio statusu, kaip tai suprantama pagal minėtą direktyvą.
- 104 Taigi pabėgėlis, kurio atžvilgiu taikoma priemonė remiantis Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 ar 5 dalimi, gali būti laikomas negyvenančiu ar gyvenančiu neteisėtai atitinkamos valstybės narės teritorijoje, siekiant nustatyti teises, kurios jam turi būti suteiktos pagal Ženevos konvencijoje įtvirtintą sistemą.
- 105 Todėl reikia manyti, kad valstybės narės, kai jos įgyvendina šios direktyvos 14 straipsnio 4 ar 5 dalį, iš principo privalo pabėgėliams, kurie yra atitinkamoje jų teritorijoje, suteikti tik minėtos direktyvos 14 straipsnio 6 dalyje aiškiai nustatytas teises, taip pat tas teises, kurios skelbiamos Ženevos konvencijoje, kurios garantuojamos visiems susitariančiosios valstybės teritorijoje esantiems pabėgėliams, o norint jomis pasinaudoti nebūtina turėti teisėtą gyvenamąją vietą.

- 106 Vis dėlto reikia pažymėti, kad, nepaisant leidimo gyventi šalyje, siejamo su pabėgėlio statusu, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2011/95, panaikinimo, pabėgėliui, patenkančiam į vieną iš situacijų, numatytų šios direktyvos 14 straipsnio 4 ir 5 dalyse, remiantis kitu teisiniu pagrindu gali būti leista teisėtai gyventi atitinkamos valstybės narės teritorijoje (šiuo klausimu žr. 2015 m. birželio 24 d. Sprendimo *H. T.*, C-373/13, EU:C:2015:413, 94 punktą). Panašiu atveju minėtos direktyvos 14 straipsnio 6 dalyje niekaip netrukdoma minėtai valstybei narei garantuoti suinteresuotajam asmeniui galimybės naudotis visomis susijusiomis teisėmis, kurios pagal Ženevos konvenciją siejamos su „pabėgėlio“ statusu.
- 107 Taigi Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 6 dalį, atsižvelgiant į SESV 78 straipsnio 1 dalį ir Chartijos 18 straipsnį, reikia aiškinti taip, kad valstybė narė, kuri pasinaudoja šios direktyvos 14 straipsnio 4 ir 5 dalyse numatytais galimybėmis, turi pabėgėliui, patenkančiam į vieną iš situacijų, nurodytų pastarosiose nuostatose ir esančiam minėtos valstybės narės teritorijoje, bent jau leisti naudotis Ženevos konvencijoje įtvirtintomis teisėmis, į kurias daroma aiški nuoroda šio 14 straipsnio 6 dalyje, taip pat minėtoje konvencijoje numatytais teisėmis, kuriomis naudojimas nesiejamas su reikalavimu turėti teisėtą gyvenamąją vietą; tokiu atveju neturi būti pažeistos šios valstybės narės suformuluotos išlygos remiantis minėtos konvencijos 42 straipsnio 1 dalimi.
- 108 Vis dėlto, kalbant ne tik apie teises, kurias valstybės narės privalo garantuoti susijusiems asmenims taikant Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 6 dalį, reikia pažymėti, kad ji neturėtų būti aiškinama taip, kad ja šios valstybės skatinamos nesilaikyti tarptautinių pareigų, kaip antai išplaukiančių iš Ženevos konvencijos, taip apribojant teises, kuriomis šie asmenys naudojami pagal šią konvenciją.
- 109 Bet kuriuo atveju reikia pažymėti, kad, kaip nurodė generalinis advokatas savo išvados 133 ir 134 punktuose ir kaip tai patvirtina Direktyvos 2011/95 16 ir 17 konstatuojamosios dalys, taikant šios direktyvos 14 straipsnio 4–6 dalis nepažeidžiama atitinkamos valstybės narės pareiga laikytis reikšmingų Chartijos nuostatų, kaip antai įtvirtintų jos 7 straipsnyje, kuriame reglamentuojama teisė į privatų ir šeimos gyvenimą, 15 straipsnyje, reglamentuojančiame laisvę pasirinkti profesiją ir teisę dirbti, jos 34 straipsnyje, susijusiame su socialine apsauga ir socialine parama, ir jos 35 straipsnyje, kuriame reglamentuojama sveikatos apsauga.
- 110 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad kai pagal Ženevos konvenciją asmenims, patenkančioms į vieną iš situacijų, nurodytų Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 ir 5 dalyse, pagal minėtos konvencijos 33 straipsnio 2 dalį gali būti taikoma grąžinimo ar išsiuntimo į kilmės valstybę priemonė, nepaisant to, kad joje kyla pavojus jų gyvybei ar laisvei, vis dėlto tokie asmenys, remiantis šios direktyvos 21 straipsnio 2 dalimi, negali būti išsiųsti, jei dėl to kiltų pavojus, kad bus pažeistos jų pagrindinės teisės, įtvirtintos Chartijos 19 straipsnio 2 dalyje. Šių asmenų atžvilgiu atitinkamoje valstybėje narėje, žinoma, gali būti priimtas sprendimas panaikinti pabėgėlio statusą, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio e punktą, arba sprendimas atsisakyti suteikti šį statusą, tačiau tokiais sprendimais neturėtų būti daromas poveikis jų buvimui pabėgėliais, jei jie tenkina materialias sąlygas, reikalaujamas, kad jie būtų laikomi pabėgėliais, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio d punktą, siejamą su jos III skyriaus nuostatomis, taigi Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsniu.
- 111 Atsižvelgiant į tai, toks Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4–6 dalių aiškinimas užtikrina, kad nebūtų pažeistas Ženevos konvencijoje numatytas minimalus apsaugos lygis, kaip to reikalaujama ir pagal SESV 78 straipsnio 1 dalį bei Chartijos 18 straipsnį.
- 112 Todėl į pateiktus klausimus reikia atsakyti taip, kad išnagrinėjus Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4–6 dalis nebuvo nustatyta nieko, kas turėtų įtakos šių nuostatų galiojimui atsižvelgiant į SESV 78 straipsnio 1 dalį ir Chartijos 18 straipsnį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 113 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiai teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

Išnagrinėjus 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų 14 straipsnio 4–6 dalis nebuvo nustatyta nieko, kas turėtų įtakos šių nuostatų galiojimui atsižvelgiant į SESV 78 straipsnio 1 dalį ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 18 straipsnį.

Parašai.